

УДК 342.25.84.(477+469) 340.5:352

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.1.27>

ДО ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ: ПРАКТИКА ДЛЯ УКРАЇНИ

Руднева О.М.,

*докторка юридичних наук, професорка,
голова наукова співробітниця
сектору порівняльного правознавства
Науково-дослідного інституту державного будівництва
та місцевого самоврядування
НАПрН України
ORCID: 0000-0003-1190-2352*

Гришко Л.М.,

*кандидат юридичних наук,
старший дослідник,
завідуюча науковим сектором
муніципального права та місцевого самоврядування
Науково-дослідного інституту державного будівництва
та місцевого самоврядування
НАПрН України
ORCID: 0000-0003-0347-1118*

Руднева О.М., Гришко Л.М. До питання адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування в країнах Європи: практика для України.

Сучасне українське законодавство майже не містить системної правової основи адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування. Відповідно і чіткої процедури реалізації конституційної норми щодо зупинення рішень органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України з одночасним зверненням до суду немає (стаття 144 Конституції України). Ба більше, поняття адміністративного нагляду містить доволі вузький зміст, а саме, забезпечення законності у діяльності органів місцевого самоврядування, відтак не охоплюється нагляд за доцільністю і ефективністю витрат для реалізації відповідних повноважень.

Отже, вбачається певна прогалина законодавства, яка в тому числі впливає на вітчизняний євроінтеграційний курс. Подальша реформа децентралізації неможлива без належного та ефективного адміністративного нагляду. І це є пряме невиконання стандартів Європейської хартії місцевого самоврядування 1985 року, зокрема, статті 8 [4]. На вказану проблематику неодноразово звертали увагу міжнародні партнери в аспекті нашого євроінтеграційного руху.

Тому в даній роботі актуалізуються питання щодо незавершеної регламентації адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування. Зазначається на актуалізації цього питання і підготовці низки законопроектів, які могли би комплексно врегулювати державний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування. І в цьому аспекті в роботі зазначено декілька тез щодо новоприйнятого Закону від 5 листопада 2025 року "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення законності та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування" № 4677-IX" [7]. Зокрема, висвітлюються деякі проблемні аспекти відповідного Закону, який має вирішити вказану проблематику.

Разом з тим, головний фокус статті спрямований на пошук корисної практики впровадження і функціонування адміністративного нагляду за муніципальною владою в країнах Європи, зокрема, Франції, Іспанії, Португалії тощо.

З урахуванням вивчення практики державного нагляду за місцевим самоврядуванням у досліджуваних країнах сформовано декілька висновків. Зокрема те, що в Іспанії модель адміністративного нагляду має чимало різноманітних інструментів контролю, відтак в цьому процесі не вбачається керівної ролі цивільного губернатора, як до речі і в Португалії. В свою чергу французька префектурна модель містить цікаві помірні механізми здійснення адміністративного нагляду саме за законністю актів органів місцевого самоврядування. І власне подібна практика

могла би бути цікавою і корисною для України.

Ключові слова: місцеве самоврядування, децентралізація, адміністративний нагляд, Іспанія, Португалія, Франція, муніципалітет, державний нагляд, повноваження органів місцевого самоврядування, муніципальна система, досвід для України.

Rudneva O.M., Hryshko L.M. On the issue of administrative supervision of the activities of local self-government bodies in European countries: practice for Ukraine.

Modern Ukrainian legislation almost does not contain a systematic legal basis for administrative supervision over the activities of local self-government bodies. Accordingly, there is no clear procedure for implementing the constitutional norm on the suspension of decisions of local self-government bodies on the grounds of their inconsistency with the Constitution or laws of Ukraine with a simultaneous appeal to the court (Article 144 of the Constitution of Ukraine). Moreover, the concept of administrative supervision has a rather narrow meaning, namely, ensuring the legality of the activities of local self-government bodies, therefore it does not cover supervision over the appropriateness and effectiveness of costs for the implementation of relevant powers.

Thus, a certain gap in the legislation is seen, which, among other things, affects the domestic European integration course. Further decentralization reform is impossible without proper and effective administrative supervision. And this is a direct failure to comply with the standards of the European Charter of Local Self-Government of 1985, in particular, Article 8. International partners have repeatedly drawn attention to this issue in the context of our European integration movement.

Therefore, this paper addresses the issue of incomplete regulation of administrative supervision over the activities of local governments. It emphasizes the need to update this issue and prepare a number of draft laws that could comprehensively regulate state supervision over the activities of local governments. And in this regard, the paper outlines several theses regarding the newly adopted Law of November 5, 2025 "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Ensuring Legality and Transparency in the Activities of Local Governments" No. 4677-IX. In particular, it highlights some problematic aspects of the relevant Law, which should resolve the above issues.

At the same time, the main focus of the article is aimed at finding useful practices for the implementation and functioning of administrative supervision over municipal authorities in European countries, in particular, France, Spain, Portugal, etc.

Taking into account the study of the practice of state supervision over local self-government in the countries studied, several conclusions were formed. In particular, the fact that in Spain the model of administrative supervision has many different control instruments, therefore, the leading role of the civil governor is not seen in this process, as is the case in Portugal. In turn, the French prefectural model contains interesting moderate mechanisms for implementing administrative supervision over the legality of acts of local self-government bodies. And such a practice could actually be interesting and useful for Ukraine.

Key words: local self-government, decentralization, administrative supervision, Spain, Portugal, France, municipality, state supervision, powers of local self-government bodies, municipal system, experience for Ukraine.

Постановка проблеми. За останні роки активізувалася робота по напрацюванню законопроекту щодо державного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування. І 5 листопада 2025 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення законності та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування» № 4677-IX. 12 листопада Закон набув чинності, введення в дію через 12 місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану [7]. Цій події передувала доволі довга історія, оскільки по факту обговорювалося більше п'яти версій законопроекту, які неодноразово реєструвалися, виносилися на голосування, втім результату не було. І як наслідок, прийнятий Закон містить низку недоліків і все ще не повною мірою врегульовує адміністративний нагляд за рішеннями органів місцевого самоврядування. Зокрема, у прийнятому Законі звужено предмет державного нагляду за законністю актів органів місцевого самоврядування, відсутні положення щодо кадрового резерву на посади голів районних державних адміністрацій, а також щодо координації діяльності територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади місцевими державними адміністраціями тощо [2].

Попри набуття чинності, час введення Закону в дію невідомий, тому ще є перспективи щодо його удосконалення та доопрацювання. Важливо звернути увагу – основною метою реформи місцевих державних адміністрацій має бути репрофілювання з органів загальної компетенції в органи префектурного типу. Тобто забезпечення законності актів органів місцевого самоврядування.

І в цьому аспекті, серед іншого, буде доречним вивчити досвід зарубіжних країн адміністративного нагляду, а також практику країн, де органи префектурного типу працюють вже не один десяток років.

Тому **метою цієї роботи** є аналіз і висвітлення кращих практичних аспектів реалізації адміністративного нагляду за законністю рішень органів муніципальної влади в країнах Європи.

Стан опрацювання проблематики. Відповідні питання державного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування були предметом наукових досліджень таких вчених, як І.І. Бодрова, Н.А. Горбова, В.С. Куйбіда, П.М. Любченко, О.Ю. Лялюк, О.М. Марцеляк, Є.В. Мінакова, С.Г. Серьогіна, А.Ф. Ткачук, А.С. Чиркін тощо. Водночас, рух суспільних відносин, швидкоплинність національного законодавства, зміни практики здійснення адміністративного нагляду в країнах Європи обумовлюють періодичні оновлення наукових досліджень у відповідній сфері, більш того, дане питання є одним із найважливіших аспектів подальшої реформи децентралізації в Україні.

Виклад основного матеріалу. Перші спроби належної регламентації адміністративної нагляду були ще у 2015 році у рамках реформи децентралізації, а саме запровадження інституту префекта. Тоді Президентом України було запропоновано проєкт Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) № 2217а від 01.07.2015 року [5]. Однак, той законопроєкт не проголосували і він був відкликаний у серпні 2019 року.

В тому ж 2019 році була ще одна спроба запровадити інститут префектур шляхом подання законопроєкту про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) № 2598 від 13.12.2019 року [6]. Також за ініціативою Президента України. На практиці і цей законопроєкт не отримав перспективи практичної реалізації і був відкликаний у 2020 році.

Як було вже зазначено вище, активізація у цьому процесі відбулася останніми роками, маємо ухвалений Закон, однак роботи в цьому напрямі ще вистачає.

Щодо адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування у Франції.

Франція століттями вважалася еталоном жорсткої унітарної держави, зуміла здійснити успішну трансформацію своєї адміністративної моделі. Ключовою ланкою цієї системи є інститут префектів. Актуальність вивчення цього інституту зумовлена тим, що він демонструє механізм поєднання сильної виконавчої вертикалі з розвиненим місцевим самоврядуванням. Префект у Франції – це не просто чиновник, а інституційний гарант єдності Республіки. Його еволюція від «імператора в мініатюрі» до партнера муніципалітетів доводить, що деконцентрація влади (передача повноважень представником уряду на місцях) та децентралізація (передача влади обраним органам) можуть не суперечити, а ефективно доповнювати одна одну. Для країн, що перебувають на шляху реформування публічної адміністрації, французький досвід є безцінним джерелом рішень щодо збереження керованості державою в умовах широкої демократизації [14].

Режим адміністративної опіки (*tutelle*). Протягом XIX та більшої частини XX століття префект залишався одноосібним уособленням держави. Його влада була всеосяжною: він контролював поліцію, керував системою освіти, відповідав за набір рекрутів до армії, розвиток доріг та інфраструктури. Більше того, префект мав вирішальний вплив на органи місцевого самоврядування. Ця модель відносин отримала назву «адміністративна опіка». Її сутність полягала в тому, що муніципалітети розглядалися як неієздатні суб'єкти, які потребують постійного нагляду. Жодне рішення мера чи місцевої ради не набувало чинності без затвердження префектом. Представник держави міг скасувати будь-який акт з мотивів недоцільності, фактично підміняючи собою місцеву владу. Такий підхід забезпечив стабільність Франції в епоху політичних турбулентностей, але наприкінці XX століття став гальмом для розвитку громадянського суспільства [17].

«Закони Дефєрра» та кінець епохи опіки. Кардинальний злам системи відбувся на початку 1980-х років із приходом до влади соціалістів та прийняттям пакету реформ, відомих як «Закони Дефєрра» (1982–1983 рр.) [8, с. 111-112]. Ця реформа змінила саму філософію державного управління. Найголовнішим її досягненням стала відміна апріорного (попереднього) адміністративного контролю. Це означало, що рішення місцевих органів влади відтепер ставали чинними автоматично після їх прийняття та передачі до префектури. Держава добровільно відмовилася від права втручатися в оперативну діяльність громад до того, як вони почнуть діяти [15].

Трансформація ролі префекта. Внаслідок реформи виконавча влада на рівні департаментів та регіонів була передана від префекта до обраних голів відповідних рад. Префект втратив статус «господарника» території. Однак, всупереч прогнозам скептиків, інститут не був ліквідований. Навпаки, він набув нової якості. Префект трансформувася з авторитарного адміністратора на державного арбітра. Його місія змістилася з прямого управління на стратегічне партнерство: допомогти громадам у реалізації складних проєктів та нагляд за тим, щоб їхня діяльність не суперечила законам Республіки [16].

На сьогодні префект є вищим державним службовцем, який призначається декретом Президента Республіки на засіданні Ради Міністрів. Цей високий порядок призначення підкреслює, що префект є не просто менеджером, а політичним представником глави держави. Його статус характеризується унікальним дуалізмом:

- префект носить форму, має спеціальні звання та керує силами безпеки.

- за статтею 72 Конституції Франції він представляє кожного міністра окремо і Уряд в цілому [10]. Це робить його головним координатором державної політики на місцях. При цьому префект зобов'язаний дотримуватися суворого політичного нейтралітету. Він служить Державі, а не партії, що дозволяє забезпечувати безперервність управління навіть при зміні урядів [9].

Контроль законності (*le contrôle de légalité*). Це фундаментальна функція сучасного префекта. Вона реалізується через механізм постфактум-контролю. Префектура аналізує тисячі актів органів місцевого самоврядування (бюджети, земельні питання, тендери). Якщо виявлено порушення, префект діє за алгоритмом, який виключає свавілля. А саме, надсилається «лист-спостереження» з пропозицією виправити помилку. Статистика свідчить, що 90% проблем вирішуються саме на цьому етапі [20].

Якщо компромісу немає, префект звертається до адміністративного суду. Лише незалежний суддя може скасувати рішення громади. Це гарантує захист місцевого самоврядування від адміністративного тиску.

Окрім безпеки та права, префект відіграє важливу роль у реалізації державних програм розвитку. Він координує розподіл державних субсидій, контролює виконання екологічних норм, займається питаннями соціальної згуртованості (політика міста, боротьба з безробіттям). Він виступає модератором у конфліктах, наприклад, під час страйків або переговорів між профспілками та роботодавцями [9].

Інститут префектів у Франції довів свою життєздатність, успішно адаптувавшись до демократичних змін. Він спростовує міф про те, що сильна держава та сильне самоврядування є несумісними поняттями. Французька модель демонструє вдалий симбіоз, де децентралізація надає громадам свободу та ресурси для розвитку, а деконцентрація (через префектів) забезпечує єдність правового поля та національну безпеку. Сучасний префект – це модерновий державний менеджер, дипломат і кризовий управлінець. Його функція полягає в тому, щоб «зшивати» країну, гарантуючи, що закони Республіки діють однаково ефективно як у столиці, так і в найвіддаленішому регіоні. В епоху турбулентності саме цей інститут забезпечує стійкість державної машини [16].

Стосовно іспанської моделі адміністративного нагляду за муніципальними органами.

Сутність місцевої автономії в Іспанії означає, перш за все, можливість місцевих органів влади приймати політичні та адміністративні рішення без втручання, дозволу або схвалення вищих (регіональних і національних) рівнів влади [8, с. 70].

Однак місцева автономія не означає відсутність зовнішнього контролю. Насправді, *lato sensu*, діяльність місцевої влади може «перевірятися», контролюватися або наглядатися різними типами органів з різним ступенем контролю.

В цілому, в Іспанії існує складний набір міжадміністративних інструментів контролю законності, які в основному регулюються статтями 65-68 Закону "Про принципи місцевого самоврядування", а саме [12].

Якщо автономне співтовариство чи держава вважають, що місцева влада вжила незаконного заходу (прийняла акт/рішення), вони можуть винести попередження місцевому органу з вимогою скасувати оскаржуваний захід. Місцева влада має місячний термін або для виправлення заходу, або для його збереження. В останньому випадку автономне співтовариство або держава можуть подати позов до адміністративного суду [19, с. 625-626].

Також можливий прямиий судовий позов (без необхідності винесення попередження). Незважаючи на те, що це прямо не регулюється муніципальним законодавством, закон про судовий контроль за адміністративними діями дозволяє державному/регіональному прокурору просити суд видати судову заборону (зупинення виконання оскаржуваного заходу) [18].

Якщо автономне співтовариство або держава вважає, що місцева влада вжила заходу (прийняла акт/рішення) не в межах повноважень або який посягнула на повноваження іншого органу, вони без необхідності винесення попередження можуть подати позов до адміністративного суду. У скарзі держава може просити суд призупинити виконання такого заходу. Однак це призупинення не надається судом автоматично. Суд вирішує, чи є призупинення виправданим чи ні.

Ще один механізм. Якщо держава (через своїх територіальних представників) вбачає, що місцева влада вжила заходів (прийняла акт/рішення), які серйозно загрожують загальним інтересам Іспанії, делегат національного уряду повинен звернутися до попередження місцевому органу, який має десятиденний період або для виправлення, або для підтримання оскаржуваного заходу. В ос-

танньому випадку представник національного уряду має повноваження призупинити оскаржуване рішення, і негайно подати позов (протягом десятиденного періоду) на місцеву владу до адміністративного суду [19, с. 627].

Отже, як бачимо, в Іспанії передбачені доволі різноманітні засоби державного контролю і з долученням урядового представника, крім того, передбачається участь прокуратури. Разом з тим, остаточне рішення залишається в межах юрисдикції судового контролю. І відповідно нагляд за Іспанії здійснюється тільки в частині забезпечення законності дій та актів органів місцевого самоврядування. В літературі отримала назву – французька модель нагляду за органами місцевого самоврядування [1, с. 89].

Особливості державного нагляду за місцевим самоврядуванням в Португалії.

Відповідно до статті 242 Конституції Португалії, адміністративний контроль передбачає «перевірку дотримання законодавства органами місцевого самоврядування» та здійснюється в передбачених законом випадках і порядку. Уряд через Міністра фінансів та Міністра, відповідального за місцеве самоврядування, є суб'єктом, що здійснює загальний адміністративний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування [11].

Цей механізм також закріплений у Законі № 27/96 [13]. Контроль за дотриманням законності з боку органів місцевого самоврядування здійснюється центральною владою. У випадку органів місцевого самоврядування, що діють в автономних регіонах, функції контролю покладаються на регіональні уряди.

Нагляд здійснюється шляхом перевірок, запитів та розслідувань, збору та аналізу інформації, роз'яснень, які важливі для перевірок застосування законів та нормативно-правових актів органами та службами органів місцевого самоврядування [19, с. 523-524].

У Португалії адміністративний нагляд має на меті забезпечити відповідність актів місцевих самоврядних органів влади законодавству та здійснюється цивільним губернатором, який у разі незаконності актів муніципальної влади звертається до адміністративних судів.

Паралельно з цим наглядом за діями місцевих органів влади існує можливість вирішення суперечки з вищими органами влади напряму через адміністративну юстицію.

Відповідальність органів місцевого самоврядування розуміється у двох аспектах. По-перше, вона стосується або тільки членів представницьких органів (втрата мандата), або безпосередньо органів місцевого самоврядування і не поширюється на відповідальність службовців. По-друге, така відповідальність є похідною від контрольних повноважень центральної влади щодо органів місцевого самоврядування і реалізується у формі контрольної процедури [19, с. 525].

Застосування таких санкцій до муніципальних органів не є автоматичним. Після отримання звіту компетентного члена уряду про необхідність ініціювання втрати мандата або розпуску органу місцевого самоврядування, прокурор зобов'язаний звернутися до адміністративного суду з відповідною заявою протягом 20 днів із моменту встановлення обставин справи, але не пізніше п'яти років з дня настання відповідних подій [13]. Судове рішення про втрату мандата або розпуск органу набирає чинності негайно.

Висновки. Порівняльно-правовий аналіз адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування у Франції, Іспанії та Португалії дає підстави для наступних міркувань і висновків.

На сучасному етапі розвитку місцевого самоврядування, питання пошуку оптимального балансу між централізацією та децентралізацією влади набуває особливої гостроти. Глобальні виклики ХХІ століття від економічних криз та пандемій до безпекових загроз вимагають від держав миттєвої реакції та скоординованих дій. Водночас демократичний розвиток суспільства неможливий без надання широких повноважень місцевим громадам. Водночас, за виконанням відповідних повноважень має здійснюватися пропорційний, в межах встановлених законом адміністративний нагляд [3, с. 30].

У досліджуваних країнах така діяльність має давні традиції, особливо у Франції. І якщо у 80-х роках ХХ століття урядовий представник/цивільний губернатор/префект міг самостійно зупиняти/скасовувати акти і рішення органів місцевого самоврядування, то на сьогодні це виключна юрисдикція суду. Разом з тим, ініціатива може йти і від державного представника. І така практика притаманна всім трьом країнам.

Питання адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування мають конституційно-правову основу. Водночас, процедурні аспекти конкретизовані у спеціальних законах. Разом з тим, доцільно відмітити – законодавство досліджуваних країн оперує поняттями і "адміністративний нагляд" і "державний контроль", отже не проводить конкретного розмежування.

Також зазначимо, що попри визнаний високий рівень децентралізації і регіоналізації в Іспанії, адміністративний нагляд має доволі різноманітні засоби адміністративного нагляду і з долученням урядового представника і прокуратури, і суду. Опрацьований матеріал щодо Португалії дає небагато інформації щодо наглядової діяльності урядового представника. Разом з тим, закріплення на законодавчому рівні повноважень Уряду щодо розпуску муніципальних органів дає право сумніватися у пропорційності таких заходів. В свою чергу комплексний аналіз інституту префекта і його еволюційний розвиток у Франції дає підстави для запозичення відповідного досвіду в українських реаліях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гришко Л.М. Моделі нагляду за органами місцевого самоврядування у державах-членах Європейського Союзу. Юридична наука, законодавство і правозастосовча практика: закономірності та тенденції розвитку: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Люблін Республіка Польща 30-31 жовтня 2020 р.). Університет Марії Кюрі-Склодовської, ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. С. 88-92.
2. Дерещ В., Бовш О. Закон про забезпечення законності та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування ухвалено. Реформа завершена? *Центр політико-правових реформ*. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/zakon-pro-zabezpechennya-zakonnosti-ta-prozorosti-v-diyalnosti-organiv-miscevogo-samovryaduvannya-uhvaleno-reforma-zavershena>.
3. Мінакова Є.В., Концепція інституту префекта як суб'єкта державного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування в Україні. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»* № 3. 2023. С. 27-32. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/284372>.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
5. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): проект Закону від 01.07.2015 р. № 2217а URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812.
6. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): проект Закону від 13.12.2019 р. № 2598 URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення законності та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування від 05.11.2025 р. № 4677-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4677-20#Text>.
8. Федоренко В. Л., Чернеженко О. М. Конституційні моделі місцевого самоврядування у державах-членах ЄС, Швейцарії та Україні: монограф.; за ред. В. Л. Федоренка. Київ: Видавництво «Ліра», 2017. 288 с
9. Code Général des Collectivités Territoriales (CGCT). Legifrance: Le service public de la diffusion du droit. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGIART1000006389603/>
10. Constitution of France, october 4, 1958. URL: https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/anglais/constiution_anglais_oct2009.pdf.
11. Constitution of the Portuguese Republic 1976 (rev. 2005) URL: <https://www.parlamento.pt/sites/EN/Parliament/Documents/Constitution7th.pdf>.
12. Law 7/1985, of April 2, Regulating the Bases of the Local Regime URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-5392>.
13. Lei n.º 27/96, de 1 de agosto URL: <https://diariodarepublica.pt/dr/analise-juridica/lei/27-1996-407284>.
14. Les préfetures. Ministère de l'Intérieur et des Outre-mer. URL: <https://www.interieur.gouv.fr/Le-ministere/Prefectures>.
15. Loi n° 82-213 du 2 mars 1982 relative aux droits et libertés des communes, des départements et des régions. Journal Officiel de la République Française. 1982. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000874776>.
16. Monitoring of the application of the European Charter of Local Self-Government in France. Report CG (2024) 46-16 final 27 March 2022 URL: [https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:\[%220900001680aedc42%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidationDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:[%220900001680aedc42%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]}).
17. Territorial Reviews: France. Paris : OECD Publishing, 2006. 166 p. URL: <https://www.oecd.org/france/france-territorial-review.html>.
18. Monitoring of the application of the European Charter of Local Self-Government in Spain. Report CG (2021) 41-07 final 22 September 2021 URL: [https://search.coe.int/congress/#{%22CoEIdentifier%22:\[%220900001680a4210d%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidationDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/congress/#{%22CoEIdentifier%22:[%220900001680a4210d%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]}).

19. Moreno, Ángel-Manuel (ed.), Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective (Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública, 2012. P. 683
20. The prefectures. Gouvernement de la République française. URL: <https://www.gouvernement.fr/en/the-prefectures>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 1.03.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026

© Руднева О.М., Гришко Л.М., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0